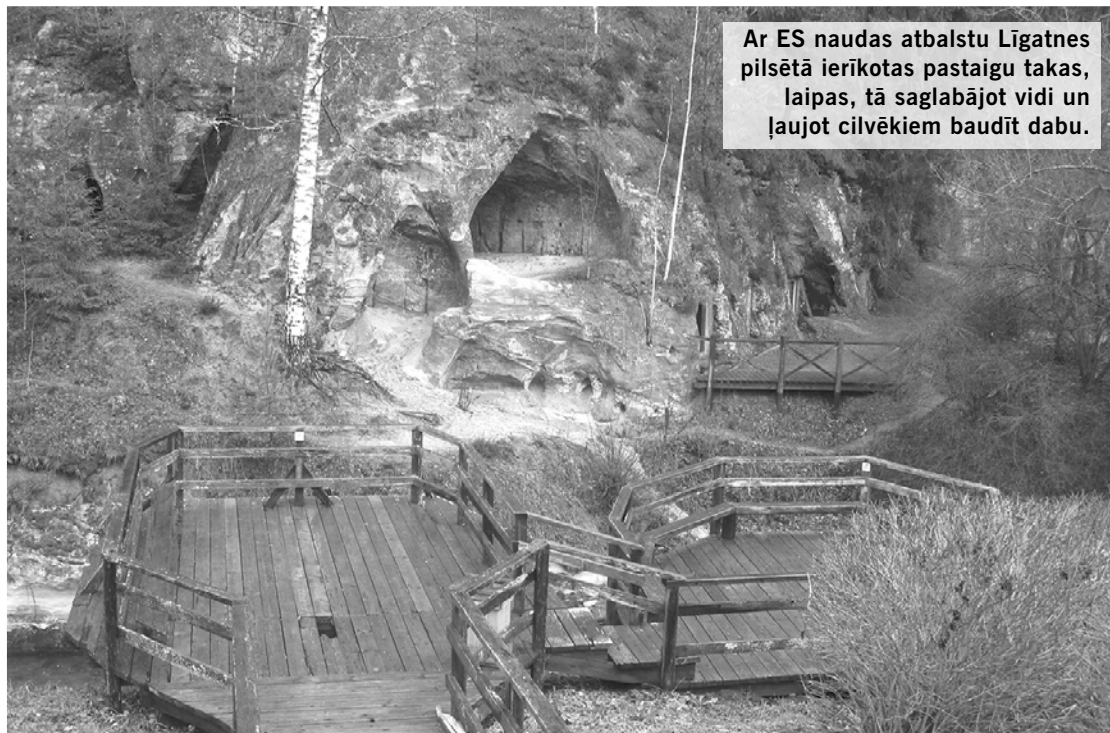

NOVADI ZAĻO,

Latviju no Eiropas ATDALĪT NEVAR

Ar ES naudas atbalstu Līgatnes pilsētā ierīkotas pastaigu takas, laipas, tā saglabājot vidi un ļaujot cilvēkiem baudīt dabu.

Sarmītes Feldmanes foto

Sarmīte Feldmane

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrs Kaspars Gerhards uzsver: "Par vides stāvokli Latvijā varam būt lepni, jo tas ir labāks nekā vidēji Eiropā. Vērtējot gaisa kvalitātes mērījumus, tikai piecās Eiropas Savienības (ES) valstīs tiek izpildītas gaisa kvalitātes prasības. Tās ir Baltijas valstis un Īrija, Kipra. Daudzos vērtējumos esam viena no zaļākajām valstīm ES. Mums ir visas iespējas šo stāvokli saglabāt un pat uzlabot."

Vides jomā latiņa augstu

Ministrs atgādina, ka ES mērķis vides aizsardzībā ir nodrošināt labklājīgu dzīvi ar pieejamajiem dabas resursiem. "Nedzīvot pāri tam, kas mums pieejams. Ja vērtējam to, kas notiek pasaulē, diemžēl jāsecina, ka cilvēce dzīvo tā, it kā tai būtu divas planētas Zeme. Līdz šim esam dzīvojuši pēc principa – paņemt, izmantot, izmest. Šis dzīvesveids ir jāmaina – jādomā, kā izdzīvot ar resursiem, kas mums ir, kā izmantot tos otrreiz, kā iedzīvot apertes ekonomiku, lai nebūtu jāņem arvien jauni zemes resursi. Notiek klimata pārmaiņas, kas visticāk ietekmē pasauli un katru cilvēku. Redzam bēgļu plūsmas, kuras radušās klimata pārmaiņu dēļ, zeme vairs nespēj pabarot cilvēkus, samazinās lauksaimniecībā izmantojamās platības. Tas skar visus, jo bēgļi dodas arvien tālāk," stāsta ministrs.

Eiropā vides jomai ir augstu uzlikta latiņa, tiek daudz darīts, lai saglabātu dabas un vides vērtības. Tuvākajos gados vismaz 30 procenti finansējuma, ko saņems ES dalībvalstis, jānovirza vides problēmu risināšanai. Nopietni jāizvērtē, kā šo naudu lietderīgāk izmantot, lai ieguvums būtu ilgtspējīga attīstība.

K. Gerhards atgādina, ka apmēram 12 procenti Latvijas terito-

rijas atrodas dažādos liegumos. "Gandarījums, ka atjaunotas kompensācijas par saimniecības ierobežošanu. Gadā tiek piešķirti apmēram seši miljoni eiro. Tas gan šķiet nepietiekami, apmēram 44 eiro par hektāru lauksaimniecības zemes un 57 eiro par meža hektāru," atzīst ministrs. Viņš uzsver, ka kopsadarbība ar ES Latvijai ir būtiska, un tā ir aktīva. Notiek pagrieziena uz aprites ekonomiku, plašāka esošo resursu izmantošana.

Prieks par jaunatnes iesaistīšanos

Eiropas Komisijas "LIFE" programmas projektiem Latvijai ir piešķirti ap 50 miljonu eiro. Labs piemērs ir Cēsu uzņēmums "Baltic-floc", kas pārstrādā makulatūru un izmanto kaņepju šķiedru, lai ražotu siltināšanas materiālus, asfalta piedevas. Jauni uzņēmēji izvērtējuši nākotnes perspektīvu, atraduši Latvijai un Eiropai svarīgu projektu, saņēmuši ES novērtējumu un naudu," stāsta ministrs K. Gerhards.

Par ES finansējumu notiek dabas skaitīšana, nākamgad tā jāpabeidz. Arī pašvaldības atbildīgi īsteno dažādus projektus, lai izceltu to, kas atrodas konkrētajā teritorijā, padarītu to pieejamu. Infrastruktūras sakārtošana ir būtiska, lai aizsargātu dabas vērtības un tās būtu pieejamas ikvienam. Ierīkotajās dabas takās ik dienu ir apmeklētāji, kuri grib pabūt dabā, to iepazīt.

"Mums ir vairāk nekā 100 ekoloģiskās skolas. Jaunieši grib iesaistīties un līdzdarboties, izprast. Nenovērtējams ir Daibes mācību centrs Pārgaujas novadā, kas izveidots pie atkritumu poligona "Daibe". Tur brauc skolēni no visas Latvijas. Lai vairāk stāstītu par dabu, tiek rīkoti pasākumi nacionālajos dabas parkos, to dara nevalstiskās organizācijas, pašvaldības. Tiek rīkotas kampaņas, kas izglīto, ka daba jāsaudzē," stāsta ministrs un uzsver: "Esmu pārliecināts, ka

varam teikt – Latvija ir viena no zaļākajām valstīm pasaulē. Un tas balstās uz tautas vērtībām, attiecīgi pret dabu, vidi. Lauku sēta visos laikos bijusi sakopta. Tajā ir mūsu vērtības. Diemžēl padomju bezsaimnieka domāšana atstājusi negatīvu ietekmi, bet mēs varam daudz ko mainīt. Mums ir iespējas, ieguldot šodienā, panākt, ka arī nākamajām paaudzēm būs pieejamas tās vērtības, kas ir mums."

Katrs sākums svarīgs

"Fokusam jābūt uz maksimāli efektīvu dabas resursu izmantošanu, nevis to aizliegšanu. Runa ir par to, lai ikvienu Latvijā augošu koku izmantotu maksimāli efektī-

vi: nevis nocirstu un izvestu, bet lai tepat Latvijā ražotu augstas pievienotās vērtības produkciju, savukārt ražošanas pārpalikums izmantotu citu produktu ražošanā vai siltumenerģijā un, kas ir svarīgi, šie saražotie produkti kalpotu maksimāli ilgi, tos neizmetu atkritumos, bet izmantotu jaunu vai atjaunotu produktu tapšanā (tas ir lielisks darbs dizaineriem). Ja uzņēmēji teiks – a' kam mums tas? Atbilde ir tāda, ka oglekļa mazieltipīgas attīstības un aprites ekonomikas principu ievērošana dod zaļo gaismu tajos eksporta tirgos, kur par šo produkciju maksā vislabāko cenu. Respektīvi, šo principu īstenošana ir viens no labākajiem vēstījumiem, kā veicināt

un panākt uzņēmuma produktu un pakalpojumu noieta ārvalstu tirgos.

Ja kāds saka, ka no viena cilvēka rīcības nekas nav atkarīgs, tie ir vieni no vislielākajiem maldiem un ačgārņa pieeja, lai izvairītos uzņemties iniciatīvu un kaut ko darītu lietas labā. Ikvienu mūsu rīcība, kas ir atšķirīga no tā sauktās "lielās masas", ir pamatnāms piemērs, kas paliek citiem atmiņā un mudina arī citus sekot tam. It īpaši, ja ieguvējs ir ne tikai sabiedrība un valsts, bet vispirms pats cilvēks. Jo tas uzlabo viņa veselību, paildina dzīvi un padara tikai pievilcīgāku," viedokli pauž VARAM parlamentārais sekretārs Jānis Eglīts.

UZZIŅAI

– Kohēzijas fonds ir viens no ES reģionālās politikas finanšu instrumentiem, kura mērķis ir izlīdzināt valstu starpā pastāvošās ekonomiskās un sociālās atšķirības. Tas izveidots, lai finansētu liela mēroga infrastruktūras attīstības pasākumus (projektus) vides aizsardzības un transporta jomā.

– Fonda prioritātes vides sektorā Latvijā ir ūdenssaimniecības infrastruktūra un pakalpojumi, atkritumu apsaimniekošana, vides infrastruktūras un videi draudzīgas enerģētikas veicināšana.

– No Kohēzijas fonda 2014.–2020. gadā Latvijai ir iespēja saņemt 4 418 233 214 eiro. Virzienam "Vides aizsardzība un resursu izmantošanas efektivitāte" atvēlēti 623 055 437 eiro jeb 14% no kopējā finansējuma.

– "LIFE" programma ir Eiropas Komisijas finanšu instruments vides kvalitātes un klimata pārmaiņu inovatīvu un ilgtspējīgu uzlabojumu veikšanai.

– Programma Latvijā darbojas no 2001. gada. Ar tās atbalstu veiksmīgi realizēti 46 projekti.

– "LIFE" programmas finansēšanas periodā no 2018. līdz 2020. gadam kopējais pieejamo investīciju apmērs ir 1,6 miljardi eiro. Apstiprināto projektu īstenošanai pieejams arī nacionālais līdzfinansējums.

Rīt jau nekas nemainīsies

"Vide un daba jāvērtē no divām pozīcijām. Pirmā – es kā cilvēks, kurš saudzē vidi, domā par ilgtspēju un un saglabāšanu. Otrā – apgūstot tehnoloģijas, cilvēks kļūst gudrāks un ilgāk dzīvo, populācijai palielinoties, tā ir jāpaēdina," saka agronomijas doktore, Agroresursu un ekonomikas institūta Priekuļu pētniecības centra vadošā pētniece LĪVIJA ZARIŅA.

Viņa atgādina, ka pasaulē aizvien vairāk satraucas par vides problēmām, pētniecībai, risinājumu meklēšanai tiek piešķirti lieli līdzekļi. L. Zariņas uzmanības lokā ir bioloģiskā daudzveidība. Par to skaidrāk sāka runāt, kad 1992. gadā tika pieņemta Riodežaneiro konvencija par bioloģisko daudzveidību. Apstiprināta arī Bioloģiskās daudzveidības Latvijas nacionālā programma. Pēc iestāšanās Eiropas Savienībā arī Latvijā jāievēro starptautiskie noteikumi.

"Satraukums ir pamatots, jo ne desmit vai simts sugu iznīkst, bet tūkstoši. Pazaudējot kādu sugu, atbrīvojam telpu kam citam, un tas ietekmē augsni, klimatu. Tā ir biosistēma, jo katram augam

ir savs uzdevums. Ja kāda nav, tas ietekmē arī cilvēkus. Katram dabā sava vieta, bet visam jābūt līdzsvarā," stāsta vadošā pētniece un atgādina, ka uzreiz jau nekas nenotiks, sekas sajūtīs nākamās paaudzes. "Ilgākā laikā redzēsīm sekas, šobrīd nezinām, kādas tās būs. Braucot automašīnā, jau redzam, ka uz stikla nemaz to kukaiņu vairs nav tik daudz. Pesticīdu lietošana ir degradējoša," saka L. Zariņa.

Savu artavu bioloģiskās daudzveidības saglabāšanā pasaulē dod arī Priekuļu zinātnieki. Viņi iesaistās starptautiskos projektos, kopā ar kolēģiem pēta un meklē risinājumus ilgtspējīgai saimniecībai. Iespēju ir daudz, projektos tiek iegūts finansējums. "Kopā ar lietuviešiem pētām, kā rīkoties lauksaimniekiem, lai mazāk piesārņotu ūdeņus. Iespēju daudz un zināmas, bet ikviens jāpiemēro vietējiem agroekoloģiskajiem apstākļiem. Pēc kviešu novākšanas var iesēt kādu laukaugu sugu, kas piesaista slāpekli, fosforu, tas nenonāk ūdeņos. Ir ap 20 saimniecību, kurās to izmēģinām,

– Stendē, arī Vidzemē. Pagājušos vasar bija slapjš, šovasar sauss, un pētījumiem bija ļoti piemēroti laikapstākļi. Dosim ieteikumus, kā rīkoties, ko sēt, ja augsne ir skāba vai sārmaina," pastāsta L. Zariņa. Tāpat pētniece uzsver, ka bioloģiskajā lauksaimniecībā notiek nopietni pētījumi. Datus liekot kopā, tiks veiktas analīzes un, ņemot vērā dažādus vides apstākļus, daudzveidību, meklētas atbildes, kā kas ietekmējis pa gadiem – vai augsnes īpašības mainījušās, kāda ir raža.

L. Zariņa arī atgādina, ka cilvēks nav dabas bērns, viņš iemācījies dabu izmantot. Un, ja ņem vairāk, nekā vajag, bet nedod pretī, tas nozīmē, ka strādā šodienai, nedomājot par rītdienu.

Materiāls tapis ar Latvijas Vides aizsardzības fonda finansiālu atbalstu